

ΝΕΡΟ: ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΣΟΡΤΑΡΙΣΜΑ & Η ΑΡΠΑΓΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ (της Βάλιας Μπαζού)

Μεγαλοεπενδυτές επενδύουν έμμεσα στο νερό αγοράζοντας εκτάσεις που διαθέτουν αποθέματα νερού και είναι αυτάρκειες ως προς την άρδυσή τους. Μεταξύ τους ο διαχειριστής κεφαλαίων Μπέρι και η οικογένεια Μπους.

Το τελευταίο καρέ στην ταινία «Το μεγάλο σορτάρισμα» μας πληροφορεί ότι ο δόκτωρ Μάικλ Μπέρι, ο *sui generis* διαχειριστής κεφαλαίων που πρώτος απ' όλους εντόπισε τη φούσκα των ακινήτων στις ΗΠΑ και προέβλεψε την κρίση του 2008 θησαυρίζοντας, ασχολείται πλέον με ένα και μόνο προϊόν: το νερό!

Η αναφορά αυτή και μόνο έκανε πολλούς σε ολόκληρο τον κόσμο να ψάχνονται προσπαθώντας να κατανοήσουν πώς ακριβώς ο ιδιοφυής δόκτωρ Μπέρι επενδύει στο νερό και ποια νέα ευκαιρία για νέο πλουτισμό έχει διαγνώσει εδώ και οκτώ χρόνια.

Επενδύει σε εταιρείες ύδρευσης και διαχείρισης νερού; Κάνει παιχνίδι με τις μετοχές πολυεθνικών που αγοράζουν ανά τον κόσμο δίκτυα ύδρευσης ή τα κατασκευάζουν σε υπανάπτυκτες περιοχές; Επενδύει σε δικαιώματα νερού;

Την απάντηση έδωσε ο ίδιος σε συνέντευξη που έδωσε τον Δεκέμβριο του 2015 στο «New York Magazine». Η δημοσιογράφος Τζέσικα Πρέσλερ τον ρώτησε: «Επενδύετε στο νερό; Αυτό ακούγεται πολύ δυσοίωνο. Μπορείτε να μου το εξηγήσετε;».

Όπως ο ίδιος είπε, άρχισε να «ακτινογραφεί» τις επενδύσεις στο νερό το 2000 αντιλαμβανόμενος ότι το φρέσκο, καθαρό νερό δεν είναι, πλέον, δεδομένο. Παράλληλα διαπίστωσε ότι η μεταφορά νερού είναι ανεφάρμοστη τόσο για πολιτικούς όσο και για πρακτικούς λόγους.

Έτσι ο Μπέρι διαπίστωσε ότι η επένδυση στην αγορά δικαιωμάτων νερού από μόνη της δεν έχει λογική γιατί είναι απλώς το δέντρο και ο ιδιοφυής επενδυτής για μια ακόμα φορά είδε το δάσος. «Αυτό που έγινε σαφές σε μένα είναι ότι τα τρόφιμα είναι το μέσο για να επενδύσεις στο νερό. Το να καλλιεργείς τρόφιμα σε περιοχές πλούσιες σε νερό και να τα πουλάς σε περιοχές που δεν έχουν νερό για να αναπτυχθούν καλλιέργειες, είναι το ζητούμενο».

Ο δρ Μπέρι διέγνωσε ότι ο μοναδικός τρόπος για την ασφαλή «μεταφορά» νερού είναι τα ίδια τα προϊόντα! «Ένα μπουκάλι κρασί χρειάζεται 400 μπουκάλια νερό για να παραχθεί! Η ενσωμάτωση του νερού στα τρόφιμα είναι αυτό που θεωρώ ενδιαφέρον».

Έτσι ο Μπέρι δεν επενδύει ευθέως στο νερό με την αντίληψη που έχει ένας συμβατικός επενδυτής. Επενδύει εμμέσως στο νερό αγοράζοντας γη που διαθέτει αποθέματα νερού, που είναι αυτάρκης ως προς την άρδυσή της.

Και ο λόγος που επενδύει σχεδόν αποκλειστικά, πλέον, στο νερό μέσω της αγοράς γης είναι ότι ποντάρει υπέρ της λειψυδρίας, υπέρ της κλιματικής αλλαγής.

Μόνο που δεν είναι ο μοναδικός, ούτε ο πρώτος, που εντόπισε τη νέα κερδοσκοπική ευκαιρία. Γιατί από τους πρώτους επενδυτές σε γη με εν δυνάμει δικαιώματα στον υδροφόρο ορίζοντα είναι η οικογένεια Μπους κατά τη διάρκεια, μάλιστα, της δεύτερης θητείας του Τζορτζ Μπους του νεότερου!

Η μεγαλύτερη μπίζνα παγκοσμίως

Οι επενδύσεις ανά τον κόσμο σε γεωργική γη που διαθέτει δικό της υδροφόρο ορίζοντα και άρα μπορεί να καταστεί αυτάρκης ως προς την άρδευση είναι μια από τις μεγαλύτερες μπίζνες παγκοσμίως.

Και δεν είναι τυχαίο ότι οι πολυεθνικές εδώ και σχεδόν μια δεκαετία κάνουν επενδύσεις σε εκτάσεις γης που διαθέτουν πλούσιο υδροφόρο ορίζοντα στη Νότιο Αμερική, την Αφρική και

την Ασία.

Άλλωστε, γη χωρίς νερό δεν έχει καμιά αξία αφού το νερό είναι το βασικό συστατικό για την ανάπτυξη καλλιεργειών. Για να καταλάβουμε πόσο σημαντικό είναι το νερό στη γεωργία, αρκεί να υπολογίσουμε ότι το 70% του συνόλου του γλυκού νερού παγκοσμίως χρησιμοποιείται στη γεωργία.

Οι χώρες στις οποίες έχουν προσανατολίσει τις επενδύσεις τους τα κερδοσκοπικά funds είναι επίσης ευάλωτες ως προς το νομικό πλαίσιο που διέπει τη χρήση του νερού και του υδροφόρου ορίζοντα. Και γίνονται περισσότερο ευάλωτοι οι κάτοικοί της εξαιτίας των διμερών επενδυτικών συμφωνιών που υπογράφονται για την προσέλκυση των επενδυτών.

Αρπάζουν γη για το νερό

Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του Διεθνούς Ινστιτούτου για την Αειφόρο Ανάπτυξη (The International Institute for Sustainable Development) με θέμα «Επενδύσεις σε Γη και Δικαιώματα Νερού: Τα νομικά καθεστώτα που διακυβεύονται», η αύξηση των ξένων επενδύσεων στη γεωργική γη κατά την τελευταία δεκαετία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αναζήτηση πρόσβασης σε υδάτινους πόρους. Στο επίκεντρο αυτών των επενδύσεων είναι πλέον η Αφρική, που προβάλλεται ως η ήπειρος που διαθέτει τεράστιες αναξιοποίητες εκτάσεις και υδάτινους πόρους.

Όπως επισημαίνεται στην έκθεση, στην Αφρική – και όχι μόνο – η πραγματική αξία δεν βρίσκεται στη γη, αλλά στο νερό, και η διαδικασία προβλέπει ότι, όταν ένα κράτος υποδοχής επιτρέπει την εκμετάλλευση γεωργικών εκτάσεων, επιτρέπει σιωπηρά στον επενδυτή να χρησιμοποιήσει όσο νερό είναι απαραίτητο για την ανάπτυξη των επενδύσεων, ακόμη και όταν δεν προβλέπεται ρητά από τη σύμβαση.

Σύμφωνα με ένα άλλο ινστιτούτο, το Worldwatch Institute, και την έκθεση «Η κατάσταση του Πλανήτη για το 2015» που παρουσιάστηκε τον Οκτώβριο του 2015, από το 2000 και μέχρι σήμερα περισσότερα από 360 εκατομμύρια στρέμματα γης, μια

περιοχή περίπου στο μέγεθος της Ιαπωνίας, έχει αγοραστεί ή μισθωθεί από πολυεθνικές, ενώ σήμερα περισσότερα από 150 εκατομμύρια στρέμματα βρίσκονται υπό διαπραγμάτευση από τις πολυεθνικές.

Από το σύνολο των στρεμμάτων που έχουν πουληθεί σε πολυεθνικές, το 50% υπολογίζεται από το Worldwatch Institute ότι βρίσκεται στην Αφρική, ιδίως στις πλούσιες σε αποθέματα νερού χώρες όπως είναι το Κονγκό.

Η Ασία έρχεται δεύτερη, με τις πολυεθνικές να έχουν «αρπάξει» πάνω από 60 εκατομμύρια στρέμματα, κυρίως στην Ινδονησία.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην περίπτωση της Παπούα Νέα Γουινέα, όπου οι πολυεθνικές έχουν αγοράσει ή μισθώσει 40 εκατομμύρια στρέμματα γης που αντιστοιχούν στο 8% του συνολικού εδάφους της χώρας!

Η μεγαλύτερη χώρα – επενδυτής είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες, μια χώρα που, αν και είναι πλούσια σε γεωργική γη, έχει αποκτήσει περίπου 70 εκατομμύρια στρέμματα σε άλλες χώρες, με funds από τη Μαλαισία να βρίσκονται στη δεύτερη θέση με 35 εκατομμύρια στρέμματα γης.

Η «αρπαγή» της γης επιταχύνεται από τις αυξανόμενες προκλήσεις που παίζουν βασικό ρόλο στην παραγωγή τροφίμων, όπως το νερό, η ποιότητα του εδάφους και το κλίμα, παράγοντες που καθιστούν δυνατή την ανάπτυξη των καλλιεργειών.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Worldwatch Institute, σε παγκόσμιο επίπεδο, περίπου το 20% των υδροφορέων (σ.σ.: οι υπόγειες περιοχές στις οποίες συγκρατείται το νερό) έχει αντληθεί ταχύτερα από ό,τι ανατροφοδοτείται από τις βροχοπτώσεις, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά πολλούς βασικούς τομείς για την παραγωγή τροφίμων.

Η γη, όπως αναφέρει η έκθεση για την «Κατάσταση του Πλανήτη το 2015», υποβαθμίζεται λόγω της διάβρωσης και της υφαλμύρωσης, ενώ η αλλαγή του κλίματος αναμένεται να προκαλέσει μια καθαρή

μείωση από 0,2 έως 2% της απόδοσης των καλλιεργειών ανά δεκαετία κατά το υπόλοιπο του αιώνα, σύμφωνα με τη Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή.

Το Worldwatch Institute μιλά καθαρά για αρπαγή της γης επισημαίνοντας ότι η μεγάλη έκρηξη ξεκίνησε το 2005 ως απάντηση στην κρίση των τιμών των τροφίμων και την αυξανόμενη ζήτηση για βιοκαύσιμα στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι ξηρασίες στις Ηνωμένες Πολιτείες, την Αργεντινή και την Αυστραλία γιγάντωσαν το ενδιαφέρον των πολυεθνικών για αγορά γης σε άλλες περιοχές με αιχμή την Αφρική.

Οι κίνδυνοι από την αρπαγή της γης είναι ήδη ορατοί. Οι μεγάλης κλίμακας αγορές γης συχνά δεν λαμβάνουν υπόψη τα συμφέροντα των μικρών καλλιεργητών ενώ η μεταφορά πόρων από τις φτωχότερες χώρες προς τις πλουσιότερες αυξάνει την ευπάθεια των πρώτων, καθώς εκχωρούν τη δική τους προσβασιμότητα στη γη και στους υδάτινους πόρους σε ξένους επενδυτές και κυβερνήσεις.

Το δίκαιο του επενδυτή

Το Διεθνές Ινστιτούτο για την Αειφόρο Ανάπτυξη στην έκθεσή του με θέμα «Επενδύσεις σε Γη και Δικαιώματα Νερού: Τα νομικά καθεστάτα που διακυβεύονται» θέτει ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα για τις χώρες της Αφρικής και τους τοπικούς καλλιεργητές, αυτό του νομικού καθεστώτος που διέπει την κατανομή του νερού, νομικό καθεστώς που άλλαξε εκ βάθρων όταν τα κερδοσκοπικά funds άρχισαν να επενδύσουν στην αγορά γης.

Όπως επισημαίνουν οι ερευνητές του ISD, υπάρχουν πολλά νομικά καθεστάτα που διέπουν ή καλύπτονται εμπλέκονται στο θέμα της κατανομής του νερού όσον αφορά τις επενδύσεις σε γεωργική γη.

Αν και το εθνικό δίκαιο του κράτους υποδοχής είναι η κύρια πηγή της νομοθεσίας, στη συνέχεια δεσπόζουσα θέση αναλαμβάνει

το διεθνές δίκαιο των επενδύσεων έτσι όπως αυτό διατυπώνεται από τις επενδυτικές διακρατικές συνθήκες που έχουν υπογραφεί μεταξύ των κρατών που αποτελούν τη βάση των ξένων επενδυτικών δικαιωμάτων αλλά και από τις ειδικές επενδυτικές συμβάσεις που υπογράφονται μεταξύ των επενδυτών και των κυβερνήσεων.

Όπως σημειώνει το Διεθνές Ινστιτούτο για την Αειφόρο Ανάπτυξη, αυτές οι διακρατικές συμβάσεις αλλά και οι συμβάσεις μεταξύ κράτους και επενδυτών αλλάζουν ριζικά τους κανόνες του παιχνιδιού, δίνοντας στους ξένους επενδυτές πολύ ισχυρά νομικά δικαιώματα και τη δυνατότητα για την επιβολή των δικαιωμάτων επί της χρήσης του νερού σε περίπτωση αμφισβήτησης από τη διεθνή διαιτησία, διαδικασία που στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων δικαιώνουν τους ξένους επενδυτές έναντι του κράτους με το οποίο έχουν υπογράψει επενδυτική σύμβαση.

Οι ερευνητές επισημαίνουν ότι η πολυπλοκότητα του νομικού πλαισίου συμπληρώνεται και από άλλες πηγές που παράγουν δεσμευτικό δίκαιο, όπως είναι το διεθνές δίκαιο για τη διαχείριση των υδάτων, ο χάρτης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ για την πρόσβαση σε πόσιμο νερό και το περιβαλλοντικό δίκαιο.

Αυτά τα παράλληλα συστήματα δημιουργούν νομικές υποχρεώσεις για τα κράτη υποδοχής των επενδύσεων που θα πρέπει να εξασφαλίζουν στους πολίτες επαρκή πρόσβαση σε νερό, να εξασφαλίζουν τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων και να προλαμβάνουν ζητήματα ρύπανσης.

Η πραγματικότητα, βέβαια, είναι τελείως διαφορετική αφού μόλις οι ξένοι επενδυτές αποκτήσουν νόμιμα δικαιώματα στη χρήση του νερού, αυτά τα δικαιώματα υπερισχύουν διεθνών, εθνικών και εθιμικών νόμων.

Στις περισσότερες των περιπτώσεων, επισημαίνουν οι ερευνητές του ISD, το δίκαιο των επενδυτών υπερισχύει των νομίμων δικαιωμάτων των τοπικών κοινοτήτων, ακόμα και στις περιπτώσεις εκείνες που η χρήση του νερού δεν προσδιορίζεται ρητώς στις

επενδυτικές συμφωνίες. Και αυτό γιατί το νερό θεωρείται de facto απαραίτητο στοιχείο για την ανάπτυξη των καλλιεργειών, άρα για την απρόσκοπτη ανάπτυξη της επένδυσης.

Το αποτέλεσμα είναι οι τοπικοί καλλιεργητές να υποτάσσονται στα κερδοσκοπικά funds μη μπορώντας πρακτικά να καλλιεργήσουν τα χωράφια τους αφού δεν έχουν πρόσβαση σε νερό!

20 φορές μεγαλύτερη έκταση από αυτήν της Ιρλανδίας απέκτησαν στις αναπτυσσόμενες χώρες τα τελευταία χρόνια πολυεθνικές από τις χώρες του G8

2,3 δισεκατομμύρια στρέμματα αγοράστηκαν ή μισθώθηκαν σε όλο τον κόσμο τα τελευταία 16 χρόνια, σύμφωνα με την οργάνωση Oxfam

600 εκατομμύρια στρέμματα αγοράστηκαν ή μισθώθηκαν από επενδυτικές εταιρείες μόνο κατά το 2009, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα

1.200.000 στρέμματα κατέχει η οικογένεια Μπους στην Παραγουάη, πάνω ακριβώς από τον μεγαλύτερο υδροφόρο ορίζοντα του πλανήτη
40 εκατομμύρια στρέμματα γης που αντιστοιχούν στο 8% του συνολικού εδάφους της χώρας έχουν αγοράσει ξένοι επενδυτές στην Παπούα Νέα Γουινέα

70 εκατομμύρια στρέμματα σε αναπτυσσόμενες χώρες έχουν αγοράσει πολυεθνικές από της ΗΠΑ

150 εκατομμύρια στρέμματα βρίσκονται υπό διαπραγμάτευση από τις πολυεθνικές, σύμφωνα με το Worldwatch Institute

23 δισεκατομμύρια δολάρια υπολογίζονται τα κεφάλαια που έχουν επενδυθεί σε γεωργικές εκτάσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες

5 δισ. δολάρια σε Καναδά, Μεξικό, Βραζιλία, Αργεντινή, Νέα Ζηλανδία, Αυστραλία, Μεγάλη Βρετανία και ΗΠΑ είναι οι επενδύσεις της Εκκλησίας σε αγροτικές εκτάσεις

20 δισεκατομμύρια δολάρια εκτιμάται ότι είχαν επενδύσει το 2013 σε γεωργικές εκτάσεις τα funds που διαχειρίζονται συνταξιοδοτικά προγράμματα

2 δισεκατομμύρια δολάρια σε γεωργικές εκτάσεις στη Βόρεια και Νότια Αμερική, την Αυστραλία και την Ευρώπη έχει επενδύσει το TIAA-CREF, το συνταξιοδοτικό ταμείο των Αμερικανών δασκάλων

και καθηγητών

120 χρηματοδοτικά εργαλεία για την αγορά αγροτικής γης δημιουργήθηκαν από τις μεγάλες τράπεζες από το 2009 και μετά 20% των υδροφορέων έχει αντληθεί ταχύτερα από ό,τι ανατροφοδοτείται από τις βροχοπτώσεις, γεγονός που καταπονεί πολλούς βασικούς τομείς για την παραγωγή τροφίμων

Οικογένεια Μπους: Οι «βαρόνοι» του νερού

Η οικογένεια Μπους, των δυο Αμερικανών προέδρων, έχει αγοράσει 1.600.000 στρέμματα γης στη Νότια Αμερική ακριβώς στο σημείο όπου βρίσκεται ο μεγαλύτερος υδροφόρος ορίζοντας του κόσμου, ο οποίος εκτείνεται σε τέσσερις χώρες, και συγκεκριμένα την Αργεντινή, τη Βραζιλία, την Παραγουάη και την Ουρουγουάη.

Η πρώτη αγορά εκτάσεων γης πάνω στον τεράστιο υδροφόρο ορίζοντα έγινε από τον πατριάρχη της οικογένειας Μπους το 2005 και ήταν περίπου 1.200.000 στρέμματα. Έναν χρόνο μετά, το 2006, η εγγονή του και κόρη του πρώην προέδρου των ΗΠΑ, Τζένα Μπους, ενώ βρισκόταν στην Παραγουάη για λογαριασμό της UNICEF προχώρησε στην αγορά ακόμα 400.000 στρεμμάτων γης στην περιοχή Τσάκο, που βρίσκεται κοντά στα σύνορα της Παραγουάης με τη Βολιβία και τη Βραζιλία και δίπλα σε έκταση 800.000 στρεμμάτων που ανήκει στον παππού της.

Η γη που αγόρασαν, βρίσκεται πάνω σε υδροφόρο ορίζοντα που είναι μεγαλύτερος σε μέγεθος από τον υδροφόρο ορίζοντα του Τέξας και της Καλιφόρνιας.

Ο λόγος που η οικογένεια Μπους εδώ και έντεκα χρόνια επενδύει σε γη που αποδεδειγμένα έχει στα σπλάχνα της μεγάλα αποθέματα νερού είναι ότι αγοράζει γη με δικαιώματα νερού!

Αξίζει να σημειωθεί ότι λίγες ημέρες μετά την εισβολή των Αμερικανών στο Ιράκ, τον Απρίλιο του 2003, οι μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ κατήγγειλαν ότι στα λεγόμενα τριπλά σύνορα (Παραγουάη – Βραζιλία – Αργεντινή) υπήρχαν πυρήνες τρομοκρατών και έτσι προχώρησαν σε μια ιδιότυπη εισβολή στη χώρα δημιουργώντας στην περιοχή αεροπορική βάση.

Οι ερευνητές επισημαίνουν ότι δεν πρέπει να θεωρείται καθόλου τυχαίο το ότι το μεγαλύτερο μέρος της γης που αγόρασε η οικογένεια Μπους πάνω στον υδροφόρο ορίζοντα του Γκουαρανί απέχει λίγα χιλιόμετρα από την αμερικανική βάση.

Πηγή/φωτογραφία: Το Ποντίκι, torontiki.gr